

נבואת חולדה ליאשיהו: בין מלכים לדברי הימים

יעל שלוסברג (שיעור מס' 47)

1. מלכים ב פרק כב פס' ח :

וַיֹּאמֶר חֲלֻקְיָהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עַל שָׁפָן הַסֹּפֵר סֵפֶר הַתּוֹרָה מִצָּאֵתִי בְּבֵית ד' וַיִּתֵּן חֲלֻקְיָהוּ אֶת הַסֵּפֶר אֶל שָׁפָן וַיִּקְרָאֵהוּ:

2. דברי הימים ב פרק לד פס' יד

וּבְהוֹצִיאֵם אֶת הַכֶּסֶף הַמּוֹבָא בֵּית ד' מָצָא חֲלֻקְיָהוּ הַכֹּהֵן אֶת סֵפֶר תּוֹרַת ד' בְּיַד מֹשֶׁה:

3. מלבי"ם דברי הימים ב פרק לד פסוק יד - באור הענין

ובהוציאם - בעת שעסקו בזה מצא חלקיהו ספר תורת ה' ביד משה - שמצא את הספר תורה שכתבו משה בעצמו ועזי"א ספר התורה - בה' הידיעה, ספר הנודע שהיה יקר מאד והסתירו אותו בימי מנשה ואמון בנו, והיו מחפשים אחריו ולא נודע מקומו:

4. מלכים ב פרק כב

(י) וַיִּגְדַּל שָׁפָן הַסֹּפֵר לְמִלְכָּד לֵאמֹר סֵפֶר נָתַן לִי חֲלֻקְיָהוּ הַכֹּהֵן וַיִּקְרָאֵהוּ שָׁפָן לְפָנַי הַמֶּלֶךְ:

(יא) וַיְהִי כַשְּׂמַע הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרֵי סֵפֶר הַתּוֹרָה וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו:

מצודות דוד על מלכים ב פרק כב פסוק ח

ספר התורה מצאתי - ...ואמרו רבותינו ז"ל שמצאה כשהייתה מגוללת בפרשת תוכחות והיה התחלת הדף יולך ה' אותך ואת מלכך, ועל כי מאז חפשו אחריה ולא מצאוה אמר כמבשר - ספר התורה ההיא מצאתיה בבית ה'. ויתן וגו' - רצה לומר: הראה לו הנמצא כתוב בתחילת הדף כי חשב את הדבר לאות ורמוז להחריד את העם. ויקראהו - כמתמיה ומשתומם:

5. דברים פרק כח

(טו) וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל ד' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֵר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהִשְׁיִיגוּךָ...

(לו) יֹלֵךְ ד' אֶתְךָ וְאֶת מִלְכְּךָ אֲשֶׁר תִּקִּים עֲלֶיךָ אֶל גּוֹי אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אֶתָּה וְאַבְתִּיךָ וְעַבְדְּתָּ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים עִץ וְאֶבֶן:

6. מלכים ב פרק כא פס' יא-טז

(י) וַיִּדְבֵר ד' בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים לֵאמֹר:

(יא) יַעַן אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה הַתַּעֲבֹבוֹת הָאֵלֶּה הִרַע מְכֹל אֲשֶׁר עָשׂוּ הָאֲמָרִי אֲשֶׁר לְפָנָיו וַיִּחַטָּא גַם אֶת יְהוּדָה בְּגִלּוּלָיו: (יב) לָכֵן כֹּה אָמַר ד' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַנְּנִי מִבֵּיא רָעָה עַל יְרוּשָׁלַם וַיְהוּדָה אֲשֶׁר כָּל שְׂמֵעֵיו \ {שְׂמַעְהוּ} תִּצְלַנָּה שְׂתִי אֲזַנְּיו:

(יג) וְנִטִּיתִי עַל יְרוּשָׁלַם אֶת קו שְׁמֵרוֹן וְאֶת מִשְׁקַלֶּת בֵּית אַחֲזָב וּמַחִיתִי אֶת יְרוּשָׁלַם כַּאֲשֶׁר יִמְחָה אֶת הַצִּלְחַת מַחָה וְהִפָּד עַל פָּנָיָה:

(יד) וְנִטְשִׁיתִי אֶת שְׂאֵרֵי נַחְלָתִי וְנִתְתִּים בְּיַד אִיבִיָּהֶם וְהָיוּ לְבָז וּלְמַשְׁסָה לְכָל אִיבִיָּהֶם:

(טו) יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הִרַע בְּעֵינָי וַיְהִיו מְכַעֲסִים אֹתִי מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר יָצְאוּ אֲבוֹתָם מִמִּצְרָיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה: (טז) וְגַם דָּם נָקִי שִׁפְדָּ מְנַשֶּׁה הִרְבֵּה מְאֹד עַד אֲשֶׁר מָלָא אֶת יְרוּשָׁלַם פֶּה לְפֶה לְבַד מִחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חִטָּיָה אֶת יְהוּדָה לַעֲשׂוֹת הִרַע בְּעֵינָי ד':

נבואת חולדה ליאשיהו: בין מלכים לדברי הימים

יעל שלוסברג (שיעור מס' 47)

המשך

7. דברי הימים לה/ג

וַיֹּאמֶר לְלוֹיִם הַמְּבִינִים לְכֹל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לְד' תִּנּוּ אֶת אַרְוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּבַיִת אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
אֵין לָכֶם מִשָּׂא בְּכַתֵּף עֲתָה עֲבְדוּ אֶת ד' אֱלֹהֵיכֶם וְאֵת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

רד"ק

תנו את הארון הקדש אולי הוציאו מנשה משם כאשר שם הפסל בבית האלהים - אבל יש לתמוה היאך לא החזירו שם אחר היכנסו ושב בתשובה והסיר הסמל מבית ה'?!
ורז"ל פירשו שציוה לגנוז את הארון כדי שלא יגלה עם הגולה...

8. תלמוד בבלי מסכת יומא דף נב/ב

והתניא משנגזו ארון נגנזה עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה וארגו ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל שנאמר וכלי הזהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארגו מצדו ושלחתם אתו והלך. ומי גנזו? יאשיהו גנזו. מה ראה שגנזו? ראה שכתוב יולך ה' אתך ואת מלכך אשר תקים עליך עמד וגנזו שנאמר: ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל.

9. תלמוד ירושלמי מסכת שקלים דף כד/ב

משנגזו הארון נגנז עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ופרחיו ושקדיו וארגו שהשיבו פלשתים אשם לאלהי ישראל.

מי גנזו? יאשיהו גנזו. כיון שראה שכתוב יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך עמד וגנזו הדא הוא דכתיב ויאמר ללוים המבינים ולכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף.

אמר להם: אם גולה הוא עמכם לבבל אין אתם מחזירין אותו עוד למקומו.

נבואת חולדה ליאשיהו: בין מלכים לדברי הימים

יעל שלוסברג (שיעור מס' 47)

לפני נבואת חולדה

מלכים ב פרקים כב-כג	דבה"י ב, פרקים לד-לה	
	לד/ג: "והוא עודנו נער החל לדרוש לאלהי דויד אביו"	1. שנה 8 למלכו
	לד/ג: "ובשתיים עשרה שנה החל לטהר את יהודה וירושלם מן הבמות והאשרים והפסלים..." פס' ג-ז: תיאור נרחב של עקירת ע"ז וטיהור ירושלים, יהודה, מנשה, אפרים ושמעון.	2. שנה 12 למלכו
כב/ג-יא: חיזוק בדק הבית ומציאת ספר התורה כב/ד: ... ויתם (והשלם) את הכסף המובא בית ידוד אשר אספו שמרי הסף מאת העם: כב/ה: ויתנהו על יד עשי המלאכה... כב/ו: אך לא חשב אתם הכסף הנתן על ידם כי באמונה הם עשים: כב/ח: ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על שפן הספר: ספר התורה מצאתי בבית ידוד ויתן חלקיה את הספר אל שפן ויקראהו:	3. שנה 18 למלכו	
כב/יא-יג: ויהי כשמע המלך את דברי ספר התורה ויקרע את בגדיו: ויצו המלך... לכו דרשו את ידוד בעדי העם ובעד כל יהודה על דברי הספר הנמצא הזה כי גדולה חמת ידוד...	לד/ט-כא: ויהי כשמע המלך את דברי התורה ויקרע את בגדיו: ויצו המלך... לכו דרשו את ידוד בעדי ובעד הנשאר בישראל וביהודה על דברי הספר אשר נמצא כי גדולה חמת ידוד...	4. תגובת יאשיהו

יאשיהו שולח שליחים אל חולדה הנביאה היושבת במשנה בירושלים ונבואת חולדה

מלכים ב, כב / יב-כ + דברי הימים ב, לד / יט-כח

(טו) ותאמר אליהם כה אמר ידוד אלהי ישראל אמרו לאיש אשר שלח אתכם אלי:

(טז) כה אמר ידוד הנני מביא רעה אל המקום הזה ועל ישביו את כל דברי הספר אשר קרא מלך יהודה: (יז) תחת אשר עזבוני ויקטרו לאלהים אחרים למען הכעיסני בכל מעשה ידיהם

ונצתה חמתי במקום הזה ולא תכבה:

(יח) ואל מלך יהודה השלח אתכם לדרש את ידוד כה תאמרו אליו

כה אמר ידוד אלהי ישראל הדברים אשר שמעת:

(יט) יען רף לבבך ותכנע מפני ידוד בשמעת אשר דברתי על המקום הזה ועל ישביו להיות לשמה ולקללה ותקרע את בגדיך ותבכה לפני וגם אנכי שמעתי נאם ידוד:

(כ) לכן הנני אספך על אבתיך ונאספת אל קברתיך בשלום ולא תראינה עיניך בכל הרעה אשר אני מביא על המקום הזה וישיבו את המלך דבר:

מלכים ב פרקים כב-כג	דבה"י ב, פרקים לד-לה
<p>כג/א-ג: וישלח המלך ויאספו אליו כל זקני יהודה וירושלם: (ב) ויעל המלך בית ידוד וכל איש יהודה וכל יושבי ירושלם והכהנים והנביאים וכל העם למקטן ועד גדול ויקרא באזניהם את כל דברי ספר הברית הנמצא בבית ידוד: (ג) ויעמד המלך על העמוד ויכרת את הברית לפני ידוד ללכת אחר ידוד ולשמר מצותיו ואת עדותיו ואת חקתיו בכל לב ובכל נפש להקים את דברי הברית הזאת הכתובים על הספר הזה ויעמד כל העם בברית:</p>	<p>לד/כט-לב: וישלח המלך ויאספו את כל זקני יהודה וירושלם: (ל) ויעל המלך בית ידוד וכל איש יהודה וישבי ירושלם והכהנים והלויים וכל העם מגדול ועד קטן ויקרא באזניהם את כל דברי ספר הברית הנמצא בבית ידוד: (לא) ויעמד המלך על עמוד ויכרת את הברית לפני ידוד ללכת אחר ידוד ולשמור את מצותיו ועדותיו וחקיו בכל לבבו ובכל נפשו לעשות את דברי הברית הכתובים על הספר הזה: (לב) ויעמד את כל הנמצא בירושלם ובנימן ויעשו יושבי ירושלם בברית... אלהי אבותיהם</p>
<p>כג/ד-כ+פס' כד (13 פסוקים) תיאור מפורט מאד של ביעור כל סוגי הע"ז במקדש, בירושלים ובסביבותיה. המלך עצמו פועל.</p>	<p>לד/לג: תיאור תמציתי מאד (פסוק אחד): ויסר יאשיהו את כל התועבות מכל הארצות אשר לבני ישראל ויעבד את כל הנמצא בישראל לעבוד את ידוד אלהיהם כל ימיו לא סרו מאחרי ידוד...</p>
<p>כג/כא-כג: תיאור תמציתי מאד של הפסח. (3 פסוקים) ויצו המלך את כל העם לאמר עשו פסח לידוד אלהיכם ככתוב על ספר הברית... כי לא נעשה כפסח הזה מימי השפטים אשר שפטו את ישראל וכל ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה:</p>	<p>לה/א-יט: תיאור מפורט מאד של הפסח (19 פסוקים) פירוט המשתתפים: כהנים, לויים, שרים, המלך, כל העם פירוט העבודה. ותפון כל עבודת ידוד ביום ההוא לעשות הפסח... כמצות המלך יאשיהו: (יז) ויעשו... את הפסח (יח) ולא נעשה פסח כמהו בישראל מימי שמואל הנביא וכל מלכי ישראל לא עשו כפסח אשר עשה יאשיהו והכהנים והלויים וכל יהודה וישראל הנמצא ויושבי ירושלם: (יט) בשמונה עשרה שנה למלכות יאשיהו נעשה הפסח הזה:</p>
<p>כג/כח: וכמהו לא היה לפניו מלך אשר שב אל ידוד בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו בכל תורת משה ואחריו לא קם כמהו:</p>	
<p>כג/כו-כז: אך לא שב ידוד מחרון אפו הגדול אשר חרה אפו ביהודה על כל הכעסים אשר הכעיסו מנשה: ויאמר ידוד גם את יהודה אסיר מעל פני... ומאסתי את העיר הזאת... את ירושלם ואת הבית אשר אמרתי יהיה שמי שם</p>	
<p>כג/כח: ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לדי תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בפתף עתה עבדו את ד' אלהיכם ואת עמו ישראל:</p>	<p>10. גניזת הארון</p>
<p>כג/כט-ל: בימיו עלה פרעה נכה מלך מצרים על מלך אשור על נהר פרת ולך המלך יאשיהו לקראתו וימיתו במגדו כראתו אתו: (ל) וירכבהו עבדיו מת ממגדו ויבאהו ירושלם ויקברוהו בקברתו...</p>	<p>11. המלחמה בפרעה נכו</p>
<p>לח/כד-כה: וכל יהודה וירושלם מתאבלים על יאשיהו: ויקונו ירמיהו על יאשיהו ויאמרו כל השרים והשרות בקינותיהם על יאשיהו עד היום ויתנום לחק על ישראל והנם פתוברים על הקינות</p>	<p>12. קינת ירמיהו על יאשיהו</p>